

Studii serioase

La Paris, viața muzicală era animată mai ales de durduliul François Antoine Habeneck, care fusese prim-violonist în orchestra Operei. Între 1821 și 1846, aflat la conducerea acestei instituții, Habeneck a înființat, în 1828, *Orchestre de la Société des Concerts du Conservatoire* („Orchestra Societății de Concerte a Conservatorului”), cu ajutorul căreia a făcut posibilă cunoașterea în Franța a simfoniilor beethoveniene. Dar pe lângă orchestra Operei, și alte orchestre mici ale teatrelor pariziene se bucurau de aprecierea publicului meloman, pentru reprezentații cu drame lirice, spectacole de operetă și vodevil.

Conservatorul din Paris era guvernat de maestri în adevăratul sens al cuvântului. În 1822, florentinul Maria Luigi Carlo Zenobio Salvatore Cherubini, foarte apreciat de Beethoven, deveni directorul acestei înalte școli; este anul în care muzicianul italian a finalizat *Curs de contrapunct și fugă*. La clasa de compoziție preda Jean-François Le Sueur (sau Lesueur), avându-i ca studenți și pe Ambroise Thomas, Charles Gounod, Louis-Désiré Besozzi, Antoine François Marmontel. Încă un nume dădea faimă Conservatorului: unul dintre prietenii Titanului de la Bonn, Anton Reicha, care preda arta contrapunctului și a fugii. Învățăământul francez nu dăduse până la acea dată un compozitor faimos, iar publicul nu era doritor de creații noi, ci de interpretări care să taie răsufllarea.

Acesta era peisajul artistic al vremii, iar Hector Berlioz a început să neglijeze studiul științei lui Hyppocrates din Kos pentru a se refugia în altarul Euterpei. Tot pe-atunci, guvernul a hotărât închiderea Universității, așa că tânărul delfinez își petrecea mai tot timpul la Biblioteca imensă a Conservatorului. Într-o zi l-a întâlnit pe Gerono, student al lui Lesueur. l-a dat o cantată, **Calul arab**, compusă pe versurile lui Charles-Hubert Millevoye. Conservatoristul a parcurs partitura cu vederea și i-a propus timidului compozitor să i-o arate și profesorului de compoziție.

Era în zori când Berlioz a pornit către clasa domnului Lesueur cu cantata sub braț, la care a adăugat și un canon la trei voci. Și maestrul, un omuleț de 62 de ani, a concluzionat după citirea

primei partituri: „Are mult elan și clocot dramatic, dar nu știi încă să compui, armoniile dumitale sunt desfigurată de prea multe greșeli, astfel că n-ar avea niciun rost să ți le arăt pe toate. Gerono te va orienta asupra principiilor noastre fundamentale de armonie, și când ți le vei însuși, în măsura de a putea ține pasul cu noi, te primesc bucuroși în rândul elevilor mei”⁹.

Este de la sine înțeles că Hector a devenit unul dintre cei mai conștiințioși studenți – într-o grupă pe care profesorul o medita în afara Conservatorului – chiar dacă rigorile tehnicii scrierilor muzicale, venite din teoria lui Rameau, îl încorsetau. Jean-François Lesueur l-a adoptat și l-a iubit ca pe un fiu până în ultima clipă a vieții sale. Să nu ignorăm faptul că Lesueur a condus Corul Catedralei Notre-Dame din Paris începând cu anul 1786, formație pentru care compunea misse și oratorii. În afara bisericii scria opere. Din venitul lui modest, angaja suplimenți pentru ca amplele lucrări să poată fi cântate. După ce a fost denunțat de inamici din cauza vederilor sale prea catolice, și în pericol să fie ghilotinat, Lesueur a fost eliberat la intervenția lui Cherubini. Curând a devenit conducător al Capelei Curții imperiale, iar Bonaparte însuși i-a dăruit o tabacheră de aur, Crucea „Legiunii de Onoare” și o sumă consistentă de franci. Maestrul o merita: în după-amiaza zilei de 1 decembrie 1804, răsunase la Catedrala Notre-Dame *Marșul triumfal al încoronării*, compus de Jean-François Lesueur în onoarea lui Napoleon I.

Ca discipol, Hector Berlioz frecventa concertele din sălile Tuileries. Programele cuprindeau mai ales missele lui Lesueur. Profesorul îi făcea o introducere elevului, vorbindu-i, până începea muzica, despre conținutul și forma celor ce urmau a fi interpretate. Câte eforturi de a reține aceste învățături, cât entuziasm?!... Și câtă bucurie?!... Respectuos cu cei mai în vârstă, cum fusese educat în familie, dar și copleșit de admirație, prea tânărul compozitor a urmat toată viața ideile maestrului, chiar dacă la un moment dat le-a renegat: muzica dramatică și descriptivă, meditativă și programatică. Acestea au fost elementele de bază care au dus la „Idea fixă” din **Simfonia fantastică**. Din creații ulterioare ale lui

⁹ H. Berlioz, *op. cit.*, cap. VI, pag. 54.

Berlioz, tânărul Wagner și-a extras procedeul leitmotivului și l-a folosit din plin. Criticul muzical și muzicologul Adolphe Boschot, cercetătorul tenace al vieții și operei lui Hector Berlioz, a constatat existența unor trăsături de caracter comune compozitorului și profesorului său. „Viața lui Lesueur, succesele și vicisitudinile sale, ușurința cu care se prezenta ca persecutat și nenorocit, activitatea sa ingenioasă, scrierile sale polemice, și până și stilul său literar”¹⁰ par a fi transmise studentului delfinez. „Pentru Berlioz, Lesueur a fost mai mult decât un profesor, mai mult decât un maestru, a fost un adevărat inițiator...”, iar elevul s-a dovedit a fi „opera vie a maestrului...”¹¹. Împreună porneau în lungi plimbări, în timpul cărora Lesueur fie îi povestea întâmplările prin care trecuse până a fi angajat la Conservator, fie îi expunea tânărului regulile basului continuu și ale modulațiilor. Odată subiectele încheiate, conversația se muta în sfera religiei, sau a istoriei, sau a filosofiei. Iată momentele preferate de Hector, căci dialogul avea trei puncte comune: Gluck, Vergiliu și Napoleon. Însă pe măsură ce se apropia de vârsta de 20 de ani, Berlioz devenea tot mai BERLIOZ, și nimeni altcineva.

Scopul și mijloacele

În toamna lui 1822, Hector a plecat acasă. Pe 21 octombrie se întorcea deja la Paris. A preferat locuința de la nr. 71, pe aceeași stradă Saint-Jacques, apartament pe care îl va părăsi după nici măcar un an. La mijlocul lui martie 1823, tânărul rebel se afla din nou în La Côte Saint-André, iar pe 11 mai, se întorcea în capitală. S-a mutat la Hotelul Louis-le-Grand.

De astă dată era decis să își alcătuiască un grup de susținători. Se baza pe faptul că era primit cu amabilitate în saloanele pariziene, că aparițiile lui tumultuoase făceau o impresie mai mult decât favorabilă, că își făcuse cunoștințe în rândul celor întâlniți în sălile Bibliotecii Conservatorului și ale teatrelor. Neobosit, a

¹⁰ Adolphe Boschot, *Tineretea unui romantic*, extrase din Mircea Nicolescu, *Berlioz, viața unui compozitor romantic*, Ed. Muzicală a Uniunii Compozitorilor din R.P.R., 1964, pag. 48.

¹¹ *Ibidem*.

început să scrie la periodicul „Le Globe”, apoi s-a alăturat echipei de foiletoniști la principalul cotidian ce reprezenta romantismul expansiv: „Le Corsaire”. Cu nonșalanță juvenilă, l-a atacat pe Rossini ridicând în slăvi opera lui Gluck.

Pe lângă lecțiile de muzică, tânărul delfinez mai frecventa și cursurile de literatură ale domnului Andrieux, o persoană extrem de spirituală, chiar fermecătoare. Lui Berlioz i s-a înfiripat o idee: aceea ca François-Guillaume-Jean-Stanislas Andrieux să devină libretistul viitoarei sale opere. I-a și scris distinsului literat despre intenția și propunerea lui, dar acesta l-a refuzat în termenii cei mai eleganți:

... mă veți socoti un barbar dacă vă voi mărturisi de câți ani n-am mai fost nici la Operă, nici la Teatrul Feydeau. Am șaiszeci și patru de ani, nu mi-ar sta bine să scriu versuri de dragoste, iar în ceea ce privește muzica, nu mă mai pot gândi decât cel mult la un Requiem. Regret că nu v-ați născut cu treizeci sau patruzeci de ani mai curând, sau eu mai târziu. Puteam în acest caz colabora. Primiți, vă rog, refuzul meu justificat, odată cu sincerele și cordialele mele salutări.

17 iunie 1823 ANDRIEUX.

Astfel Gerono, unul dintre elevii lui Lesueur, monden din anturajul lui Hector, care pretindea că este și poet, s-a ales cu o... colaborare eșuată din punctul de vedere al realizării. Atât dramaturgia după romanța *Estelle și Némorin* a lui Jean-Pierre Florian, cât și transpunerea acesteia în sunete au fost un dezastru. Maculatura s-a pierdut fără să o fi parcurs vreodată altcineva în afara celor doi autori.

Fusese o extravagantă, ca și aceea de a apela la François-Joseph Talma, în beneficiul căruia se organiza un spectacol. Hector s-a gândit imediat că ar putea compune o lucrare pentru bas și orchestră după un fragment din tragedia lui Bernard-Joseph Saurin: *Beverley* („Jucătorul”). Însă odată aflat în fața casei marelui actor, tânărul, speriat de propria-i îndrăzneală, a grăbit pașii. Așa a ajuns, frământându-se și lamentându-se, la maestrul Masson, dirijorul corului Bisericii Saint-Roch, care l-a sfătuit să scrie o missă pentru Ziua tuturor Sfinților. De fapt, lucrarea a avut dimensiunile unui oratoriu și s-a numit **Trecerea Mării Roșii**. Încă

o tentativă eșuată: missa semăna izbitor de mult cu lucrările lui Lesueur. Deși linia melodico-armonică era ceva mai stângaci condusă, iar, ca gen, lucrarea nu prea se putea încadra nici între creațiile sacre, nici între cele laice, domnul profesor a fost încântat de părțile care semănau cu maniera sa componistică, nemaizăbovind peste celelalte fragmente, iar Masson s-a jurat „pe toți Sfinții” că execuția va fi un triumf. Trebuia însă convocat Henri Valentino, dirijorul Operei, pentru că scriitura era destinată unui număr de 100 de instrumentiști și tot cam atâția coriști.

Valentino, care se și vedea dirijorul Capelei Regale, s-a prezentat la repetiția generală. Dar ce putea face cu 15 tenori, cinci bași, 12 copii, nouă violoniști, o violă, un oboi, un corn și un fagot? Ce rușine?!... Cu promisiuni ferme de întregire a ansamblului, șeful de orchestră a început repetiția. Alt necaz: știtele erau copiate prost, nimeni nu se potrivea cu nimeni, lipseau diezii, bemolii, pauzele. Era un haos. Întreaga producție s-a năruit. Desigur, missa nu a fost prezentată, însă, de atunci, Henri Valentino a avut o simpatie pentru elanul imberbului autor. Aflând isprava, papă Louis-Joseph, secondat de mama Marie-Antoinette-Joséphine, a hotărât să-i interzică fiului orice viitoare tentativă de creație muzicală.

În februarie 1824 și-a trecut examenul de fizică onorabil, în luna iunie a aceluiași an Hector-Louis a plecat spre casă, dar în 25 iulie s-a urcat din nou în diligența de Paris. Oare părinții nu știau cu cine au de-a face?... Tânărul și-a găsit o gazdă mai ieftină pe strada Saint-Jacques la nr. 79 și, în loc de studiul medicinei, a început să refacă missa-oratoriu. Trei luni i-au trebuit ca să extragă din partitura generală știmă cu știmă, copiindu-le de două și de trei ori. Urma să convoace muzicanți pentru o nouă execuție. Dar la apelul lui, nu ar fi răspuns gratis niciunul. Amicul Humbert Ferrand i-a sugerat să împrumute 1 200 de franci de la François-René, Viconte de Chateaubriand. Și acesta i-a răspuns în 31 decembrie 1824: „... eu nu am acești bani. Vi i-aș trimite, dacă i-aș avea. N-am nici posibilitatea de a vă fi util pe lângă miniștri... Iubesc arta și-i stimez pe artiști. Dar încercările pe care talentul le îndură uneori îi grăbesc succesul, și succesul răscum-pără toate suferințele”.

Neliniști, agitație, cutezanță

Hector trăia sub permanenta amenințare a părinților, care, supărați că odrasla nu vădea interes în a-și făuri o carieră ca medic, îi aminteau periodic că îi vor tăia mica subvenție în valoare de 120 de franci pe lună. La Paris, și-a schimbat din nou adresa: Rue de Harlay nr. 27, unde a locuit din primăvara lui 1825 până la începutul lui septembrie 1826.

Dezamăgit atât de rea-credință, cât și de neînțelegeri, tânărul a intrat la spectacolul cu tragedia lirică *Dido* de Niccolò Piccinni. În foaiier s-a auzit chemat:

– *Ei, ce se aude cu missa duminică? Ai refăcut-o? Când o executăm așa cum se cuvine?*

– *Da, am refăcut-o, ba am și copiat-o. Dar cum crezi că aș putea-o executa?*

– *Cum? Foarte simplu, plătindu-i pe executanți. De ce sumă ai avea nevoie? Stai să vedem: o mie două sute de franci? Două mii? Ți-i împrumut chiar eu.*

– *... Dacă te gândești serios la cele ce spui, primesc fericit, și îmi ajung o mie două sute de franci.*

– *De acord... Angajăm pe toți coriștii Operei și facem rost de o orchestră puternică! Valentino trebuie să fie mulțumit și mai trebuie să fim mulțumiți și noi...¹²*

Era Augustin de Pons, un nobil scăpătat, cu un aspect șters și șlampăt, care îmbrățișase cariera de actor și ajunsese să dea lecții de canto. Se căsătorise cu o studentă de la Conservator.

În 10 iulie 1825, la Biserica St. Roch, 150 de muzicanți au interpretat acea *Missă solemnă*. La vârsta de 21 de ani și jumătate, după nici doi ani de studiu pe lângă maestrul Lesueur, tânărul delfinez își savura opera. Succesul a fost consemnat și în cotidianul „Le Corsaire”: „... strălucit debut... Acel *crescendo* din *Kyrie* nu este de un elev, este de un mare maestru... Berlioz posedă dispozițiile cele mai extraordinare pentru marea muzică

¹² H. Berlioz, *op. cit.*, cap. VIII, pag. 62.

tragică”. În 1827, Missa urma să se cânte, cu același succes, la Catedrala Saint-Eustache. „... mi-au venit în ajutor orchestra și dirijorul Teatrului Odéon – și încă gratuit – iar eu m-am încumetat să dirijez singur...”¹³, avea să mărturisească compozitorul în ale sale **Memorii**.

Între 16 august și 7 noiembrie 1825, Hector și-a petrecut o vacanță în localitatea natală La Côte Saint-André. Familia se mai liniștise, Adèle și Nanci erau de-a dreptul fascinate de fratele mai mare. În atmosfera de dojeni suspendate, proaspătul învingător a așternut pe portative o scenă eroică pentru cor și orchestră mare: **Revoluția greacă**.

În primăvara lui 1826, la Teatrul Odéon din Paris s-a organizat un spectacol cu fragmente din opera *Freischütz* de Carl Maria Friedrich Ernst von Weber. Punerea în scenă a fost lamentabilă (momente dramatice, precum tabloul diavolilor în Infern, stârnind chiar râsul asistenței), iar povestea, de neînțeles. Și totuși, publicul venea la reprezentație. Probabil că asemănarea evidentă cu legenda lui Robin Hood era motivul. Din tot ce s-a interpretat, doar cântecelul fetelor din actul al II-lea, rugăciunea Agathei, valsul și corul vânătorilor au avut succes. La un moment dat, și-a făcut apariția și compozitorul. Deși era în drum spre Londra, Weber se oprise la Paris. Aici, în metropola eleganței, el și-a întâlnit confracții într-ale muzicii.

– *Adineauri a fost la mine Weber, i-a spus Lesueur lui Berlioz, care intra pe ușă ca o vijelie. Dacă veneai cu cinci minute mai devreme, îl puteai auzi cântând la pian fragmente întregi din partiturile noastre franceze...*

– *Dac-ați ști cine a fost aici adineauri!, i s-a lăudat proprietarul unui magazin de muzică.*

– *Cine?*

– *Weber!...*

– *Weber a trecut prin hol... a intrat în sală... se află într-o lojă la parter, l-a anunțat ceva mai târziu un angajat din Operă...*¹⁴

¹³ H. Berlioz, *op. cit.*, cap. VIII, pag. 63.

¹⁴ *Ibidem*, cap. XVI, pag. 96.

Cei doi nu s-au întâlnit niciodată. O tuberculoză galopantă i-a curmat viața muzicianului german în capitala britanică. A murit în noaptea de 4 spre 5 iunie 1826 în casa lui Sir George Thomas Smart, la scurt timp după reprezentația cu opera sa *Oberon* din 12 aprilie, pe care a și dirijat-o.

Deși îndurerat, în adâncul sufletului Berlioz se gândea numai la marele său proiect: o operă. Îi era alături prietenul Humbert Ferrand, cu care a început – în 1826 – să schițeze **Les franc-juges**, o dramă lirică în trei acte. Întrerupea din când în când lucrul pentru a completa proiectul de participare la *Prix de Rome*¹⁵ („Premiul Romei”): o Fugă la patru voci în patru părți.

Însă Hector a fost respins la proba preliminară. Din nou papă Louis-Joseph a intrat în acțiune amenințându-și fiul cu anularea subvenției. În zadar a contracarat Lesueur cu o scrisoare în care toți termenii la adresa tânărului erau la superlativ, încercând să-l convingă că elevului „îi iese muzica prin toți porii” și „creștinește este să fie lăsat pe drumul pe care și l-a ales”. Domnul doctor nu s-a lăsat influențat și i-a ripostat laconic: „Eu sunt ateu, domnule!”. Scenele de furie și negocierile dintre părinți și tânărul neînțeleș s-au succedat cu rapiditate. Venit într-un suflet acasă, Hector a îndurat toate certurile, ba încă și blestemul mamei. Pentru ea, toți

¹⁵ Premiul a fost creat de Academia Regală de Pictură și Sculptură în anul 1663, în timpul domniei Regelui Ludovic al XIV-lea, și consta într-o bursă pentru studenții de la Arte. La început, erau premiați doar pictorii și sculptorii, iar mai apoi, s-au adăugat bursele pentru arhitecți (în 1720) și cele pentru studenții de la Conservator (în 1804). Pe vremea lui Ludovic al XIV-lea, câștigătorul avea drept de ședere în Palatul Mancini din Roma pe spezele Casei regale franceze (Franța fiind legată de Roma prin mariajul dintre Lorenzo Mancini – fratele cardinalului Francesco Maria Mancini – și Geronima Mazzarino – sora cardinalului Mazarin) și primea suma de 3 000 de franci anual, timp de trei ani, cu condiția ca în primii doi ani să frecventeze Academia Franceză din Roma, iar în al treilea, să călătorească prin Germania. Mai târziu însă, începând cu 1803, anul în care Napoleon Bonaparte a mutat reședința bursierilor la Vila Medici, tinerii artiști își alegeau un subiect de studiu pe care îl aprofundau luni de zile printre vestigii antice și evenimente cotidiene de tot felul. La întoarcerea în țară, mai primeau încă doi ani această subvenție pentru a se afirma și a-și făuri un rost. În timpul lui Napoleon al III-lea, premiul de creație nu a mai fost stabilit de Academia de belearte. Înaintea lui Berlioz, fuseseră premiați Ferdinand Héroid, Jacques Fromental Halévy, Adolphe Adam.

artiștii, fie actori, cântăreți, pictori ori poeți, erau persoane anatemizate de biserică și, prin urmare, osândite să ardă în focul gheenei. Doamna Berlioz și-a implorat fiul să nu mai plece spre acel loc „de pierzanie”, dar băiatul era de neînduplecat: „Mă refuzi, nenorocitul?!... Ei bine, fie! Pleacă! Tăvăleşte-te prin mocirlele Parisului, dezonorează-ți numele...”¹⁶, îl apostrofă femeia. Peste ani, Berlioz, amintindu-și întâmplarea, avea să consemneze în ale sale **Memorii**: „Mama n-a visat în lunile premergătoare venirii mele pe lume ceea ce visase mama lui Vergiliu, anume că dă viață unei crengi de laur...”¹⁷. După zile întregi de izolare pe câmpii și în camera proprie, Hector a avut fericirea să constate că tatăl a cedat: „Aprob să studiezi muzica la Paris... Dacă și noile tale încercări vor sfârși lamentabil, va trebui să îmi dai satisfacție... Îmi cunoști părerea despre poeții mediocri... Mi-ai pricinui o nespusă amărăciune și o profundă umilință să văd că faci parte din mulțimea acestor netrebnici!”¹⁸. Iar „condamnatul” și-a împachetat lucrurile pentru întoarcerea la Paris, nu înainte de a promite că, în cel mai scurt timp, va face dovada calităților sale.

Între timp, opera-poem **Les francs-juges** a fost refuzată de Academia Regală de Muzică. Era neterminată, iar scriitura, nefinisată și lipsită de originalitate. Din cele șase fragmente, doar uvertura și câteva idei au supraviețuit. Restul... Flăcările flămânde s-au bucurat din nou de „o gustare muzicală”.

Primul an de conservator

1826 – un an tensionat... Tânărul Berlioz a reușit să se înscrie în august la Conservator datorită insistențelor profesorului Lesueur pe lângă domnul director. Oare fusese uitat incidentul din vremea când Hector, un obișnuit al Bibliotecii, încălcase principiile ultramorale ale lui Cherubini intrând în Bibliotecă pe poarta studentelor și nu pe poarta permisă studenților? Cine știe? Cert este faptul că, în calitate de admis, el a beneficiat de orele de contrapunct și fugă ale maestrului Reicha. În același timp,

¹⁶ H. Berlioz, *op. cit.*, cap. X, pag. 69.

¹⁷ *Ibidem*, cap. I, pag. 33.

¹⁸ *Ibidem*, cap. X, pag. 69.

fiind nevoit să facă economii pentru a-și plăti datoriile, s-a mutat în Rue de la Harpe nr. 58, într-una dintre cele două cămăruțe ale unui mic apartament de la mansardă, unde avea să locuiască până în aprilie 1828. Cealaltă încăpere a fost ocupată de un prieten din La Côte Saint-André – Antoine Charbonnel – student al Secției farmacie. Din cei 1 200 de franci datoraiți lui Augustin de Ponce, delfinezul a achitat doar 600. Restul?... I-a plătit papá. Dar cum a aflat el de acești bani?... Chiar de la De Ponce, care, probabil, ca de obicei, era la strâmtoare. Domnul Berlioz a trimis suma restantă și i-a anunțat pe „nesăbuit” că i-a tăiat orice suport financiar. Lui Berlioz nu îi mai rămânea decât o singură opțiune: întoarcerea acasă.

Imposibil!... Abia acum începea pentru Hector-Louis viața de viitor muzician. Medita câțiva elevi la flaut, chitară și solfegii; a încercat chiar să se angajeze ca flautist într-o orchestră, dar nu a găsit decât un loc de corist în spectacolele de operetă și vodevil. Lunar, îi intrau în buzunar peste 50 de franci, din care punea puțin de-o parte pentru zile negre, plătea chiria și se hrănea. Meniul zilnic era pâine cu stafide, ori prune uscate, ori curmale, mestecate pe-ndelete la aer, pe o terasă de pe Pont-Neuf, chiar lângă statuia lui Henric al IV-lea. Viața boemă pariziană se completa fericit cu blândețea soarelui care se topea în apele Senei. Nu avea să știe niciodată că o întregă pleiadă de pictori-compatrioți va surprinde toată gama de nuanțe ale acestui moment, în care incandescentul astru își schimbă unghiul orar cu 180° față de un loc de pe Pământ. Tocmai descoperise versurile lui Thomas Moore și avea deja în minte sunetele ce le vor însoți.

Pe de altă parte, tânărul oropsit a obținut o scrisoare de recomandare către Rodolphe Kreutzer de la Louis-François Sosthènes de La Rochefoucauld, intendentul general al beleartelor. Acest reprezentant al Școlii interpretative franceze – căruia Beethoven i-a dedicat *Sonata „Kreutzer”* op. 47 – urma să dea curs rugăminții – însoțită și de o recomandare verbală din partea lui Lesueur – de a se cânta în primă auditiție scena eroică **Revoluția greacă**. Kreutzer îndeplinea funcțiile de concertmaistru al Operei și de profesor la Conservator. De la mansarda importanței sale olimpice, violonistul i-a comunicat începătorului: „Iubite amice, nu putem prezenta în

cadrul concertelor spirituale compoziții noi. Nu avem timp să le învățăm. Lesueur știe prea bine acest lucru”¹⁹. În duminica ce urma, profesorul de compoziție l-a provocat la o explicație pe Kreutzer. El a replicat tăios: „Ce naiba! Ce s-ar alege oare de noi dacă i-am ajutat astfel pe tineri?”²⁰.

Dar timpul aleargă... Venise iarna lui 1827 și Hector avea nevoie de haine groase, de lemne... Elevii sporadici plăteau lecțiile cu un franc pe oră, iar spectrul întoarcerii în La Côte Saint-André îl urmărea și îi crea o stare de revoltă. A pornit pe la agenții în căutarea unui post de flautist la New York, Mexico City sau Calcutta. Într-o ultimă instanță, ar fi acceptat orice meserie – marinar, pirat, cow-boy – numai să nu fie nevoit să-și recunoască înfrângerea. Și așa a aflat că urma să fie inaugurat Théâtre des Nouveautés. S-a organizat și un examen, nu de instrumentist, posturile de flautist fiind ocupate, ci de corist, mai precis, de bas. Hector avea, cel mult, un timbru și un ambitus de bariton în registrul grav și mediu. Regizorul Teatrului, domnul Saint-Léger, l-a invitat să cânte ceva (neexistând pianist, de acompaniament se ocupa un violonist pe nume Michel):

– ... ce vrei să cânti?

– Orice doriți. N-aveți vreo partitură, solfegii sau caiet de vocalize?

– Nu avem nimic din toate acestea. De altfel, socotesc că **nu** cânti la prima vedere.

– Să mă scuzați, dar voi cânta orice îmi dați, chiar la prima vedere.

– O, în acest caz lucrurile se schimbă, spuse regizorul schimbând tonul de stăpân atotputernic cu unul mai amabil. Cum însă nu avem nicio partitură la-ndemână, nu știi cumva pe dinafară vreo piesă cunoscută?

– Ba da, știu pe dinafară Danaidele, Statornicie, Vestala, Cortez, Oedip, cele două Ifigenii, Orfeu, Armida...

– Ajunge... Ei, dacă ești chiar atât de savant, să ne cânti aria Mi-a coplesit făptura... din Oedip-ul lui Sacchini...²¹

¹⁹ H. Berlioz, *op. cit.*, cap. XI, pag. 74.

²⁰ Ibidem.

²¹ Ibidem, cap. XII, pag. 76.

CUPRINS

Hector-Louis Berlioz. O viață ca o simfonie cu program	7
Băiatul cu cârlionți	7
Primele iubiri	10
Prima muzică, primele creații	11
Probleme de familie	14
Parisul cu bune și rele.....	15
Studii serioase.....	18
Scopul și mijloacele.....	20
Neliniști, agitație, cutezanță.....	23
Primul an de conservator	26
Muzicieni, muzicanți și melomani	30
Alte iubiri	32
Tentative.....	36
Victorie, în sfârșit... ..	41
Escale obligatorii	44
A plăcere... ..	50
Parisul vechi, Parisul nou.....	53
Viața în doi... ..	56
Un Sisif romantic	60
Visuri risipite	63
Unic pe o temă veche.....	66
Încă o idee... zguduitoare	68
În roata mare a vieții	70
Belgia	72
Germania – primul turneu.....	74
Afaceri în stil boem.....	84
Acumulări, voiajuri	89
Tentațiile rațiunii	96
Rusia – primul turneu	98
Londra, un proiect nou	102
Suflete în abisul destinului	105
Panta rei... din nou Londra și Weimar.....	108
Germania – al doilea turneu	113
Germania – al treilea turneu	115
Germania – al patrulea turneu. Bruxelles și Londra	116
Muzica în toată măreția ei	118

Leacuri și tratamente.....	123
Toanele Fortunei.....	129
Mai sunt atâtea de făcut... ..	134
Rusia – al doilea turneu	139
Fine dei tutti tempi.....	140
Creația lui Hector Berlioz	143
Opere.....	143
Les francs-juges, op. 3	143
Benvenuto Cellini	144
La nonne sanglante („Călugărița însângerată”).....	147
Troienii	147
Béatrice și Bénédict.....	152
Simfonii.....	153
Lucrări vocal-simfonice.....	153
Lucrări orchestrale	156
Lucrări corale	156
Lucrări pentru voci soliste și orchestră	157
Lieduri	158
Diverse lucrări	161
Aranjamente	162
Alte lucrări.....	163
Creații critice și literare	163
Bibliografie.....	164